

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійного вивчення дисципліни "Міжнародні фінанси"
для студентів спеціальності 7.050201фк

Вінниця ВНТУ 2007

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійного вивчення дисципліни "Міжнародні фінанси"
для студентів спеціальності 7.050201фк

Затверджено Методичною радою Вінницького національного технічного університету як методичні вказівки для студентів спеціальності 7.050201фк. Протокол № 3 від 22 листопада 2006 р.

Вінниця ВНТУ 2007

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни "Міжнародні фінанси" для студентів спеціальності 7.050201фк. /Укладачі: В.В. Зянько, І.Ю. Єпіфанова, - Вінниця: ВНТУ, 2007р. – 30 с./

Рекомендовано до видання Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України

В методичних вказівках розглянуто зміст дисципліни „Міжнародні фінанси” для студентів денної та заочної форм навчання, основні вимоги до написання контрольних робіт для студентів заочної форми навчання із дисципліни, базова тематика реферативних виступів, питання до заліку, запропоновано тестові завдання, а також рекомендована література.

Укладачі: Віталій Володимирович Зянько
Ірина Юріївна Єпіфанова

Редактор В.О. Дружиніна
Коректор З.В. Поліщук

Відповідальний за випуск зав. каф. к.е.н., доц. В.В. Зянько

Рецензенти: Н.Л. Стасюк, кандидат економічних наук, доцент
П.В. Чалюк, кандидат економічних наук, доцент

Зміст

1 Вступ.....	4
2 Зміст теоретичного курсу для студентів денної форми навчання.....	4
3 Зміст практичних занять для студентів денної форми навчання.....	6
4 Зміст теоретичного курсу для студентів заочної форми навчання.....	11
5 Зміст практичних занять для студентів заочної форми навчання.....	12
6 Вимоги до написання реферативних виступів.....	13
7 Теми реферативних виступів.....	15
8 Питання до колоквіуму з дисципліни „Міжнародні фінанси”.....	16
9 Вимоги до написання контрольної роботи з дисципліни „Міжнародні фінанси”.....	18
10 Перелік питань, які виносяться на залік із дисципліни „Міжнародні фінанси”.....	19
11 Тести.....	20
12 Перелік рекомендованої літератури з дисципліни „Міжнародні фінанси”.....	27

1 Вступ

Навчальна дисципліна “Міжнародні фінанси” формує систему теоретичних знань з питань функціонування сучасної системи міжнародних фінансів.

Необхідність вивчення цієї дисципліни зумовлена тим, що основною рисою сучасної економічної системи виступає глобалізація фінансового середовища, постійне зростання кількості світових фінансових ринків.

Дисципліна „Міжнародні фінанси” тісно пов’язана із такими дисциплінами як фінанси, гроші та кредит, математика, макроекономіка, міжнародні економічні відносини, банківська справа.

Як навчальна дисципліна „Міжнародні фінанси” розглядають особливості перерозподілу фінансових ресурсів у міжнародній сфері.

Предметом дисципліни „Міжнародні фінанси” є:

- особливості та тенденції розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин;
- інституційна структура міжнародних валютних систем;
- механізм міжнародних валютно-фінансових потоків, що поєднує у собі ринкову та неринкову складові.

2 Зміст теоретичного курсу для студентів денної форми навчання

Тема 1 Сутність міжнародних фінансів

1. Розвиток міжнародних фінансів.
2. Призначення і роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі.
3. Склад і структура міжнародного фінансового ринку.
4. Класифікація фінансових операцій.
5. Формування світових фінансових центрів.

Література: основна [1,2,5,7];
допоміжна [3,8,9,12].

Тема 2 Міжнародний валютний ринок та основні операції, що на ньому здійснюються

1. Сутність поняття „валюта”.
2. Роль і значення валютного ринку.
3. Валютний курс.
4. Операції на валютному ринку.
 - 4.1. Операції на світових ринках золота.
 - 4.2. Операції на девізних ринках.
 - 4.3. Міжнародні розрахункові операції.

Література: основна [3,5,7,8,11];
допоміжна [5,10,16].

Тема 3 Міжнародний ринок цінних паперів

1. Сутність ринку ЦП та його функції.
2. Класифікація цінних паперів.
3. Міжнародний ринок акцій.
4. Міжнародний ринок облігацій.
5. Діяльність фондових бірж на МРЦП.

Література: основна [1,3,4,8,10,11];
допоміжна [1,5,12,13].

Тема 4 Міжнародний ринок кредитних ресурсів

1. Сутність міжнародного кредиту.
2. Інструменти міжнародного ринку банківських кредитів
3. Міжнародний фінансовий лізинг.
4. Зовнішній борг та його обслуговування.

Література: основна [1,2,5,8,9];
допоміжна [2,5,11].

Тема 5 Світові валютно-фінансові системи

1. Організаційні типи валютних систем
2. Паризька система золотомонетного стандарту. Генуезька система золотодевізного стандарту
3. Бреттон-Вудська та Кінгстонська валютно-фінансові системи

Література: основна [1,3,5,6,9,10];
допоміжна [5].

Тема 6 Регіональні валютно-фінансові угруповання

1. Валютні блоки.
2. Валютні зони.
3. Валютний союз країн ЄЕС.

Література: основна [2,4,6,11];
допоміжна [2,6,14,15].

Тема 7 Міжнародні економічні організації та інституції

1. Причини виникнення і мета діяльності МФО. Класифікація МФО.
2. Економічні організації системи ООН.
3. Міжнародні та регіональні економічні структури.
4. МВФ.
5. Світовий банк та його складові.
6. Банк міжнародних розрахунків.
7. Європейський банк реконструкції та розвитку.
8. Регіональні банки розвитку.

Література: основна [1,3,4,5,6,7,8,9,11];

допоміжна [2,4,5,7,13,14].

Тема 8 Регулювання міжнародних фінансів

1. Форми регулювання валютно-фінансових потоків.
2. Стратегічні напрямки вдосконалення системи регулювання міжнародних фінансів.

Література: основна [5,9,10,11];
допоміжна [12].

3 Зміст практичних занять для студентів денної форми навчання

Тема 1 Сутність міжнародних фінансів

1. Особливості міжнародних фінансових відносин античної доби.
2. Розвиток міжнародних фінансових відносин на території сучасної України.
3. Склад і структура міжнародного фінансового ринку.
4. Класифікація фінансових операцій.
5. Поняття міжнародного фінансового центру та основні вимоги до нього.

Тема до обговорення: Яким є призначення та сучасна роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі.

Тести

1. Суб'єктами міжнародних фінансів виступають:
 - а) приватні юридичні особи;
 - б) приватні фізичні особи;
 - в) країни.
2. Головною функцією міжнародного фінансового ринку є:
 - а) забезпечення ліквідності країн із ринковою економікою;
 - б) забезпечення міжнародної ліквідності;
 - в) використання тимчасово вільних коштів.
3. Об'єктами фінансових операцій є:
 - а) валюта;
 - б) кредит;
 - в) різноманітні фінансові активи.
4. Інвестиційні фінансові операції це:
 - а) операції, які охоплюють усі форми та види розрахунків;
 - б) операції, пов'язані з переміщенням капіталу з метою його приросту;
 - в) короткострокові фінансові дії з отримання прибутку.
5. Основними фінансовими центрами є:
 - а) Токію, Панама, Лондон;
 - б) Лондон, Нью-Йорк, Токію;

в) Нью-Йорк, Честерфілд.

Література: основна [1,2,5,7];
допоміжна [8,9,12,3].

Тема 2 Міжнародний валютний ринок та основні операції, що на ньому здійснюються

1. Сутність поняття „валюта”.
2. Роль і значення валютного ринку.
3. Сутність поняття валютний курс. Різновиди валютного курсу.
4. Операції на світових ринках золота.
5. Операції на девізних ринках.
6. Міжнародні розрахункові операції.

Тести

1. Під валютою розуміють:
 - а) будь-який товар, що здатний виконувати функцію засобу обміну в міжнародних розрахунках;
 - б) встановлений законом платіжний засіб даної країни;
 - в) грошові знаки іноземних держав.
2. Міжнародний валютний ринок працює:
 - а) цілодобово;
 - б) з 9.00 до 18.00;
 - в) всі відповіді неправильні.
3. Торгівля золотом на ринку здійснюється:
 - а) тільки в регламентованій стандартній формі,
 - б) у вільній формі,
 - в) в залежності від особливостей ринку окремої країни
4. Котирування – це:
 - а) реєстрація встановленого курсу національної грошової одиниці в даний момент;
 - б) реєстрація встановленого курсу іноземної грошової одиниці в даний момент;
 - в) реєстрація встановленого курсу міжнародної грошової одиниці в даний момент.
5. Пряме котирування, це котирування за якого:
 - а) до одиниці іноземної валюти прирівнюється певна кількість національних грошових одиниць.
 - б) певна кількість одиниць іноземної валюти прирівнюється до одиниці національної валюти.

Література: основна [3,5,7,8,11];
допоміжна [5,10,16].

Тема 3 Міжнародний ринок цінних паперів

1. Сутність ринку ЦП та його функції.
2. Види ринку ЦП.

3. Класифікація цінних паперів.
4. Економічна сутність акцій.
5. Економічна сутність облігацій.
6. Діяльність фондових бірж на МРЦП.

Тести

1. Емісія – це:
 - а) первинний випуск цінного папера;
 - б) перепродаж цінного папера;
 - в) первинний продаж цінного папера.
2. Глобальні облігації випускаються:
 - а) тільки високонадійними позичальниками з міжнародним кредитним рейтингом, не нижчим ААА;
 - б) високонадійними позичальниками з міжнародним кредитним рейтингом, не нижчим ААВ;
 - в) усіма бажаними.
3. Ринок єврооблігацій регулюється:
 - а) законодавством країни, в якій вони випущені;
 - б) законодавством країни, в якій вони розміщені;
 - в) Міжнародними економічними організаціями;
 - г) не регулюється.
4. Іноземні акції являють собою:
 - а) акції, випущені корпорацією-нерезидентом на фінансовий ринок іншої країни;
 - б) акції, які продаються за межами країни, в якій знаходиться компанія, що випустила їх.
5. Акції із синіми корінцями — це:
 - а) акції, що випускаються потужними корпораціями, які за всю свою історію стабільно виплачували дивіденди своїм акціонерам;
 - б) акції телефонних корпорацій, корпорацій водо-, газо- і електропостачання;
 - в) акції, ціна яких зростає і знижується синхронно зі спадами і підйомами в економіці;
 - г) акції корпорацій, які не можуть пред'явити курс на 5-6 років.

Література: основна [1,3,1,8,10,11];
допоміжна [1,5,12,13].

Тема 4 Міжнародний ринок кредитних ресурсів

1. Сутність міжнародного кредиту. Особливості міжнародного товарного та валютного кредиту.
2. Класифікація міжнародного кредиту.
3. Суб'єкти та інструменти міжнародного ринку банківських кредитів.
4. Суть лізингу. Його класифікація.
5. Особливості міжнародного фінансового лізингу.

6. Сутність поняття „Зовнішня заборгованість”.
7. Обслуговування зовнішньої заборгованості країн.

Тести

1. Основними формами міжнародного кредиту вважаються:
 - а) комерційний та товарний;
 - б) товарний та валютний;
 - в) вексельний та валютний.
2. Бланкові кредити – це кредити, які:
 - а) потребують забезпечення;
 - б) не потребують забезпечення.
3. Лізинговий кредит є специфічною формою:
 - а) комерційного кредиту;
 - б) вексельного кредиту;
 - в) майнового кредиту;
 - г) валютного кредиту.
4. Лізингокористувач набуває права викупу устаткування за залишковою вартістю або повернення його чи укладання нового договору при:
 - а) фінансовому лізингу;
 - б) оперативному лізингу.
5. Зовнішньою заборгованістю прийнято вважати суму фінансових зобов'язань країни, що підлягають погашенню у встановлені терміни:
 - а) перед вітчизняними кредиторами;
 - б) перед іноземними та вітчизняними кредиторами;
 - в) перед іноземними кредиторами.

Література: основна [1,2,5,8,9];
допоміжна [2,5,11]

Тема 5 Світові валютно-фінансові системи

1. Організаційні типи валютних систем.
2. Паризька система золотомонетного стандарту.
3. Генуезька система золотодев'язного стандарту.
4. Бреттон-Вудська валютно-фінансова система.
5. Кінгстонська валютно-фінансова система.

Тести

1. Розвиток і функціонування міжнародної валютної системи глобального рівня (світової) регулюється шляхом застосування:
 - а) норм національного права;
 - б) норм національного та міждержавного права;
 - в) норм міждержавного права.
2. Основні елементи національної валютної системи визначаються:
 - а) національним законодавством;
 - б) національним менталітетом;
 - в) національними звичаями;
 - г) нормами міжнародного права.

3. Якої форми золотого стандарту не існувало:
- а) золотомонетної;
 - б) золотозливкової;
 - в) золотодоларової;
 - г) золотовалютної.
4. МВФ та МБРР було створено під час:
- а) Паризької валютної конференції;
 - б) Генуезької валютної конференції;
 - в) Бреттон-Вудської валютної конференції;
 - г) Ямайської валютної конференції.
5. Рішення про повну демонетизацію золота було прийнято на:
- а) Паризькій валютній конференції;
 - б) Генуезькій валютній конференції;
 - в) Бреттон-Вудській валютній конференції;
 - г) Ямайській валютній конференції.

Література: основна [1,3,5,6,9,10];
Допоміжна [5].

Тема 6 Регіональні валютно-фінансові угруповання

1. Валютні блоки.
2. Валютні зони.
3. Сутність Маастрихтського договору.
4. Європейський валютний союз.
5. Переваги та недоліки євро.

Література: основна [2,4,6,11];
допоміжна [2,6,14,15].

Тема 7 Міжнародні економічні організації та інституції

1. Причини виникнення і мета діяльності МФО. Класифікація МФО.
2. Економічні організації системи ООН.
3. Діяльність ОЕСР.
4. Фінансова діяльність ОПЕК.
5. Діяльність НАФТА.
6. МВФ.
7. Світовий банк та його складові.
8. Банк міжнародних розрахунків.
9. Європейський банк реконструкції та розвитку.
10. Регіональні банки розвитку.

Література: основна [1,3,4,5,6,7,8,9,11];
допоміжна [2,4,5,7,13,14].

Тема 8 Регулювання міжнародних фінансів

1. Форми регулювання валютно-фінансових потоків.
2. Стратегічні напрямки вдосконалення системи регулювання міжнародних фінансів.

Література: основна [5,9,10,11];
допоміжна [12].

4 Зміст теоретичного курсу для студентів заочної форми навчання

Тема 1 Сутність міжнародних фінансів

1. Розвиток міжнародних фінансових відносин.
2. Основа становлення і розвитку фінансів.
3. Класифікація фінансових операцій.
4. Поняття фінансового центру.

Література: основна [1,2,5,7,8];
допоміжна [3,8,9,12].

Тема 2 Склад та структура міжнародного фінансового ринку

1. Міжнародний валютний ринок та операції, що на ньому здійснюються.
2. Міжнародний ринок цінних паперів.
3. Міжнародний ринок кредитних ресурсів.

Література: основна [3,5,7,8,11];
допоміжна [1,2,5,10,13,16].

Тема 3 Міжнародні валютно-фінансові системи

1. Організаційні типи валютних систем.
2. Паризька система золотомонетного стандарту. Генуезька система золотодев'язного стандарту.
3. Бреттон-Вудська та Кінгстонська валютно-фінансові системи.

Література: основна [1,3,5,6,9,10];
допоміжна [5].

Тема 4 Регіональні валютно-фінансові угруповання

1. Валютні блоки.
2. Валютні зони.
3. Валютний блок країн ЄЕС.

Література: основна [2,4,6,11];
допоміжна [2,6,14,15].

Тема 5 Міжнародні економічні організації та інституції

1. Причини виникнення і мета діяльності МФО.
2. Діяльність МВФ.
3. Група Світового банку.
4. Діяльність БМР та ЄБРР.

Література: основна [1,4,5,6,7,8,9,11];

допоміжна [2,4,5,7,13,14].

Тема 6 Регулювання міжнародних фінансів

1. Форми регулювання валютно-фінансових потоків.
2. Стратегічні напрямки вдосконалення системи регулювання міжнародних фінансів.

Література: основна [5,9,10,11];

допоміжна [12].

5 Зміст практичних занять для студентів заочної форми навчання

Тема 1 Операції на міжнародному валютному ринку

1. Сутність поняття „валюта”.
2. Роль і значення валютного ринку.
3. Сутність поняття валютний курс. Різновиди валютного курсу.
4. Операції на світових ринках золота.
5. Операції на девізних ринках.
6. Міжнародні розрахункові операції.

Тема 2 Міжнародний ринок цінних паперів (МРЦП)

1. Сутність ринку ЦП та його функції.
2. Види ринку ЦП.
3. Класифікація цінних паперів.
4. Економічна сутність акцій.
5. Економічна сутність облігацій.
6. Діяльність фондових бірж на МРЦП.

Тема 3 Міжнародний ринок кредитних ресурсів

1. Сутність міжнародного кредиту. Особливості міжнародного товарного та валютного кредиту.
2. Класифікація міжнародного кредиту.
3. Суб'єкти та інструменти міжнародного ринку банківських кредитів.
4. Суть лізингу. Його класифікація.
5. Особливості міжнародного фінансового лізингу.
6. Сутність поняття „Зовнішня заборгованість”.
7. Обслуговування зовнішньої заборгованості країн.

Тема 4 Регіональні валютно-фінансові угруповання та міжнародні економічні організації

1. Валютні блоки та валютні зони.
2. Європейська валютна система.
3. Причини виникнення і мета діяльності МФО. Класифікація МФО.
4. Економічні організації системи ООН.
5. Діяльність ОЕСР.
6. Фінансова діяльність ОПЕК та НАФТА.
7. МВФ.
8. Світовий банк та його складові.
9. Банк міжнародних розрахунків.
10. Європейський банк реконструкції та розвитку.
11. Регіональні банки розвитку.

6 Вимоги до написання реферативних виступів

Теми реферативних виступів добираються студентами самостійно, враховуючи тему практичного заняття.

При написанні реферату необхідно розглянути досліджуване питання у підручниках, навчальних посібниках з міжнародних фінансів, а також періодичну літературу, зокрема журнали „Мировая экономика и международные отношения”, „Актуальні питання економіки”, „Фінанси України”, „Економіка України” тощо.

Реферат повинен містити:

- зміст,
- вступ,
- основну частину,
- висновки,
- список використаної літератури.

У вступі ставиться мета написання реферату та розробляються основні завдання, які планується вирішити при написанні реферату.

В основній частині відповідно до плану розкриваються поставлені завдання.

У висновках студент відображає отримані результати. При цьому висновки не повинні містити нові положення і висловлювання, які не зазначались в основній частині.

Список використаної літератури повинен містити літературу, яка використовувалась при написанні реферату, або ж назви сайтів, якщо використовувалась інформація із мережі Інтернет. При цьому список літератури повинен містити не менше 4-5 джерел. Не допускається написання реферату із використанням інформації, отриманої лише за допомогою сайтів, що містять реферати.

Реферат виконується розбірливим почерком або друкується на

друкарській машинці, або за допомогою комп'ютерних засобів і оформлюється на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210x420 мм) інтервал – 1,5 шрифтом Times New Roman №14.

Загальний обсяг реферату – 15-20 сторінок.

Виконання реферату складається із таких етапів:

1. Складання бібліографії.
2. Вивчення літературних джерел.
3. Підбирання статистичних даних та інших фактичних матеріалів.
4. Написання тексту.
5. Оформлення реферату.
6. Захист реферату.

Складання бібліографії – це складання списку літературних та інших джерел, які потрібно вивчити для освоєння змісту реферату. Для складання бібліографії, підбору необхідних монографій, брошур, статей тощо варто використовувати систематичні та предметні каталоги у бібліотеках та мережу Інтернет, а також переліки статей в економічних журналах і тижневиках, які друкуються в останніх номерах цих журналів і тижневиків за кожен рік.

Складання бібліографії варто розпочати з робіт, опублікованих у поточному році, поступово переходячи до творів, надрукованих у попередні роки.

Після цього необхідно вивчити підібрані літературні джерела.

Однією з форм роботи над літературними джерелами є збирання та обробка фактів і статистичних даних, які є основою органічного зв'язку теорії та практики. З усіх фактів і цифр, які наводяться у літературі, що вивчається, слід використовувати лише ті, які мають безпосереднє відношення до теми роботи.

Важливими джерелами даних є статистичні довідники. Більшість таких довідників видається щорічно. При цьому треба не лише відбирати цифри й факти, але й узагальнювати дані з різних джерел, порівнювати їх та аналізувати. Цифровий матеріал, який використовується в роботі, повинен бути порівняльним. Зібраний матеріал треба згрупувати і, якщо можна, скласти таблиці. Поруч з таблицями пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, що дозволять більш наочно ілюструвати процеси та закономірності, які розглядаються в роботі.

Вивчивши літературні джерела та фактичні дані, необхідно написати реферат державною мовою. Ретельно відредагований текст реферату друкується на машинці або комп'ютері. Він може бути також виконаним рукописно, акуратним розбірливим почерком. Закреслювання, вставки, довільні скорочення слів та будь-які інші позначення не дозволяються.

Текст реферату повинен бути чітко розподілений за питаннями плану. Інакше неминучі повторювання одного й того ж матеріалу в різних місцях роботи або пропуски у висвітленні окремих питань. Кожному

питанню плану повинен відповідати розділ тексту реферату під такою ж назвою.

Текст роботи має бути ретельно відредагований.

Список використаних літературних джерел необхідно робити за загально прийнятою формою. Для книжок - це прізвище та ініціали автора, повна назва книги, місце видання, назва видавництва та рік видання. Для журнальних та газетних статей - прізвище та ініціали автора, назва статті, назва журналу (газети), рік видання, місце видання або дата виходу газети.

Захист реферату полягає у виступі перед аудиторією на практичному занятті, за темою якого відбувалось написання реферату.

7 Теми реферативних виступів

1. Міжнародні фінансові відносини античної доби.
2. Розвиток міжнародних фінансових відносин на території сучасної України.
3. Лондон - світовий фінансовий центр.
4. Нью-Йорк - світовий фінансовий центр.
5. Токіо - світовий фінансовий центр.
6. Фінансові центри, розташовані в Європі.
7. Офшорні зони.
8. Розвиток світових ринків золота.
9. Місце України на міжнародному валютному ринку.
10. Ринок золота України та перспективи його розвитку.
11. Діяльність Української міжбанківської валютної біржі.
12. Правила здійснення розрахунків підприємств-резидентів з іноземними партнерами.
13. Індeksi акцій.
14. Розвиток ринку іноземних акцій.
15. Сучасний міжнародний ринок євроакцій.
16. Ринок іноземних облігацій Швейцарії.
17. Ринок іноземних облігацій США.
18. Ринок іноземних облігацій Японії.
19. Ринки єврооблігацій.
20. Сутність відсоткової ставки ЛІБОР.
21. Законодавство України щодо лізингу.
22. Розвиток лізингових відносин в Україні.
23. Конвенція про міжнародний фінансовий лізинг.
24. Зовнішній борг України та проблеми його обслуговування.
25. Особливості зовнішньої заборгованості розвинених країн.
26. Особливості зовнішньої заборгованості країн, що розвиваються.
27. Реорганізація офіційного боргу.
28. План Делора.
29. Сутність Маастрихтського договору.

30. Євро – єдина валюта країн ЄЕС.
31. Економічні організації системи ООН.
32. Діяльність ОЕСР.
33. Україна та ОЕСР.
34. Фінансова діяльність ОПЕК.
35. Діяльність НАФТА.
36. МВФ.
37. Взаємовідносини України із МВФ.
38. Світовий банк та його складові.
39. Допомога світового банку Україні.
40. Фінансова допомога Україні від Європейського банку реконструкції та розвитку.
41. Діяльність міжнародної організації комісій з цінних паперів.
42. Міжнародна торговельна палата.
43. Податки як інструмент регулювання виробничо-комерційної діяльності, що має глобальні наслідки.

8 Питання до колоквиуму з дисципліни „Міжнародні фінанси”

Модуль I

1. Особливості міжнародних фінансових відносин античної доби.
2. Розвиток міжнародних фінансових відносин на території сучасної України.
3. Призначення і роль міжнародних фінансів у сучасній світогосподарській системі.
4. Склад і структура міжнародного фінансового ринку.
5. Класифікація фінансових операцій.
6. Поняття міжнародного фінансового центру та основні вимоги до нього.
7. Що таке „валюта”. Класифікація валюти в залежності від приналежності (статусу).
8. Класифікація валюти за відношенням до курсів інших валют та за режимом використання.
9. Класифікація валюти за матеріально-речовою формою та за принципом побудови.
10. Специфічні особливості валютного ринку.
11. Що таке валютний ринок, основні учасники валютного ринку.
12. Сутність поняття валютний курс, види котирування.
13. Різновиди валютного курсу.
14. Учасники на світових ринках золота.
15. Що таке валютні операції?
16. Валютна операція спот, форвардні валютні операції, операція своп.
17. Валютний опціон, валютний арбітраж.

18. Міжнародні розрахункові операції. (Міжнародний банківський переказ).
19. Міжнародні розрахункові операції. (Передоплата).
20. Міжнародні розрахункові операції. (Акредитивні операції).
21. Міжнародні розрахункові операції. (Операції із вексями).
22. Сутність ринку цінних паперів та його функції.
23. Види ринку цінних паперів
24. Класифікація цінних паперів.
25. Економічна сутність акцій.
26. Класифікація акцій, які обертаються на РЦП, в залежності від ступеня ризику і доходності.
27. Іноземні акції.
28. Євроакції.
29. Депозитарні розписки.
30. Економічна сутність облігацій.
31. Іноземні облігації.
32. Єврооблігації.
33. Глобальні облігації.
34. Діяльність фондових бірж на МРЦП.

II модуль

1. Сутність та класифікація міжнародного кредиту.
2. Суть лізингу. Його класифікація.
3. Особливості міжнародного фінансового лізингу.
4. Сутність поняття „Зовнішня заборгованість”.
5. Організаційні типи валютних систем.
6. Паризька система золотомонетного стандарту.
7. Генуезька система золотодев'язного стандарту.
8. Бреттон-Вудська валютно-фінансова система.
9. Кінгстонська валютно-фінансова система.
10. Характеристика основних валютних блоків.
11. Поняття валютного блоку та фактори, які спричинили його появу.
12. Валютні зони та їх ознаки.
13. Характеристика основних валютних зон.
14. Європейський валютний союз. Умови вступу до європейського валютного союзу.
15. Переваги та недоліки євро.
16. Причини виникнення і мета діяльності МФО.
17. Класифікація МФО.
18. Особливості економічної та фінансової організації ООН.
19. Охарактеризуйте діяльність регіональних економічних комісій системи ООН на міжнародному фінансовому ринку.
20. Фінансова діяльність ОПЕК.
21. Діяльність НАФТА.
22. Особливості роботи Міжнародного валютного фонду.

23. Світовий банк та його складові.
24. Банк міжнародних розрахунків.
25. Європейський банк реконструкції та розвитку.
26. Характеристика регіональних банків розвитку.

9 Вимоги до написання контрольної роботи з дисципліни „Міжнародні фінанси”

Виконання контрольної роботи з дисципліни „Міжнародні фінанси” передбачає відповідь студентом на три теоретичні питання та тест.

Виконання контрольної роботи здійснюється на основі індивідуального завдання, отриманого студентом. Тематика контрольних робіт затверджується на початку навчального року на кафедрі „Фінанси та кредит” та щорічно оновлюється.

Контрольна робота має бути зареєстрована до початку заліково-екзаменаційної сесії у деканаті та на кафедрі. У разі, якщо робота виконана неналежним чином, тобто існують зауваження щодо її змісту, вона повертається на доопрацювання.

Захист контрольної роботи здійснюється відповідно до запланованих навчальною частиною консультацій із дисципліни „Міжнародні фінанси”.

У разі відсутності контрольної роботи або без її зарахування студент не допускається до складання заліку із дисципліни.

Контрольна робота оформлюється в учнівському зошиті на 12-18 сторінок розбірливим почерком або друкується на друкарській машинці чи за допомогою комп’ютерних засобів (обсяг – 10-15 стор.). У друкованому варіанті текст розташовується на одній стороні стандартного аркуша формату А4 (210x420 мм), інтервал – 1,5 шрифтом Times New Roman №14. У випадку виконання контрольної роботи на аркуші формату А4 контрольна робота повинна бути скріплена належним чином (за допомогою степлера, а не скріпок).

Структура контрольної роботи:

1. Видане індивідуальне завдання.
2. Розкриття змісту отриманого завдання.
3. Список використаних літературних джерел.

Зміст контрольної роботи повинен відповідати виданому індивідуальному завданню. При виконанні роботи студент має дати повну та чітку відповідь на усі поставлені питання.

Для того щоб повністю висвітлити поставлені питання, перед написанням контрольної роботи студент має опрацювати рекомендовану літературу із дисципліни „Міжнародні фінанси”. В процесі опрацювання літератури студентом узагальнюється та систематизується теоретична інформація з дисципліни та формується зміст роботи, який може мати розгорнений вигляд.

Лише після вивчення та систематизації необхідної інформації студент приступає до написання роботи.

В тестовому завданні наводиться лише номер питання та літера з правильною відповіддю, наприклад:

1. б);
2. а).

10 Перелік питань, які виносяться на залік із дисципліни „Міжнародні фінанси”

1. Предмет курсу „Міжнародні фінанси”.
2. Склад і структура міжнародного фінансового ринку.
3. Класифікація фінансових операцій.
4. Основні вимоги до міжнародного фінансового центру.
5. Сутність офшорних зон.
6. Сутність поняття „валюта”. Основні підходи до класифікації валют.
7. Роль і значення валютного ринку, його особливості.
8. Сутність поняття валютний курс. Різновиди валютного курсу.
9. Операції на світових ринках золота.
10. Операції на девізних ринках.
11. Міжнародні розрахункові операції.
12. Сутність ринку ЦП та його функції.
13. Ринок іноземних акцій.
14. Міжнародний ринок євроакцій.
15. Міжнародний ринок депозитарних розписок.
16. Ринки іноземних облігацій.
17. Ринки єврооблігацій.
18. Сутність фондових бірж, їх призначення.
19. Сутність та класифікація міжнародного кредиту.
20. Суть лізингу. Його класифікація.
21. Особливості міжнародного фінансового лізингу.
22. Сутність поняття „Зовнішня заборгованість”.
23. Організаційні типи валютних систем.
24. Паризька система золотомонетного стандарту.
25. Генуезька система золотодевізного стандарту.
26. Бреттон-Вудська валютно-фінансова система.
27. Кінгстонська валютно-фінансова система.
28. Характеристика основних валютних блоків.
29. Поняття валютного блоку та фактори, які спричинили його появу.
30. Валютні зони та їх ознаки.
31. Характеристика основних валютних зон.
32. Європейський валютний союз. Умови вступу до Європейського валютного союзу.

33. Переваги та недоліки євро.
34. Причини виникнення і мета діяльності МФО.
35. Охарактеризуйте діяльність регіональних економічних комісій системи ООН на міжнародному фінансовому ринку.
36. Особливості роботи Міжнародного валютного фонду.
37. Світовий банк та його складові.
38. Банк міжнародних розрахунків.
39. Європейський банк реконструкції та розвитку.
40. Характеристика регіональних банків розвитку.
41. Економічний зміст платіжного балансу.
42. Структура платіжного балансу.
43. Форми регулювання валютно-фінансових потоків.
44. Стратегічні напрямки вдосконалення системи регулювання міжнародних фінансів.

11 Тести

Відповідь на тестові завдання студентами денної та заочної форми навчання є одним із методів самостійної роботи студентів та проведення самоконтролю. Запропоновані тести стосуються різних розділів дисципліни і їх виконання надасть змогу студентові виявити ті теми та питання, які опрацьовані ним недостатньо.

1 Головною функцією міжнародного фінансового ринку є:

- а) забезпечення ліквідності країн із ринковою економікою;
- б) забезпечення міжнародної ліквідності;
- в) використання тимчасово вільних коштів.

2 Торгівля золотом на міжнародному ринку здійснюється:

- а) тільки в регламентованій стандартній формі;
- б) у вільній формі;
- в) в залежності від особливостей ринку окремої країни.

3 Операції з переказу грошей охоплюють:

- а) усі форми та види розрахунків та трансфери;
- б) операції, пов'язані з переміщенням капіталу з метою його приросту;
- в) короткострокові фінансові дії з отримання прибутку у вигляді різниці у процентах з отриманих кредитів.

4 Під валютою розуміють:

- а) будь-який товар, що здатний виконувати функцію засобу обміну в міжнародних розрахунках;
- б) встановлений законом платіжний засіб даної країни;
- в) грошові знаки іноземних держав.

5 Ванільні облігації - це облігації, які:

а) мають звичайні характеристики облігацій і випускаються без будь-яких особливих умов;

б) мають мінімальні процентні ставки, індексація яких відбувається періодично;

в) надають інвесторові можливість обміняти борг на інші цінні папери емітента за заздалегідь визначеною ціною, у заздалегідь визначений період надають інвесторові право купувати цінні папери емітента протягом певного періоду за наперед установленою ціною.

6 Пряме котирування - це:

а) коли до одиниці іноземної валюти прирівнюється певна кількість національних грошових одиниць;

б) коли певна кількість одиниць іноземної валюти прирівнюється до одиниці національної валюти.

7 Котирування – це:

а) реєстрація встановленого курсу національної грошової одиниці в даний момент;

б) реєстрація встановленого курсу іноземної грошової одиниці в даний момент;

в) реєстрація встановленого курсу міжнародної грошової одиниці в даний момент.

8 Непряме котирування - це:

а) коли до одиниці іноземної валюти прирівнюється певна кількість національних грошових одиниць;

б) коли певна кількість одиниць іноземної валюти прирівнюється до одиниці національної валюти.

9 Об'єктами фінансових операцій є:

а) різноманітні фінансові активи;

б) національні гроші та іноземна валюта;

в) цінні папери.

10 Курс продавця – це:

а) ціна, за якою банк купує валюту;

б) ціна, за якою банк продає валюту.

11 Емісія – це:

а) первинний випуск цінного папера;

б) перепродаж цінного папера;

в) первинний продаж цінного папера.

12 Бланкові кредити – це кредити, які:

а) потребують забезпечення;

б) не потребують забезпечення.

13 Основні елементи національної валютної системи визначаються:

а) національним законодавством

б) національними звичаями

в) нормами міжнародного права

14 Іноземні акції являють собою:

а) акції, випущені корпорацією-нерезидентом на фінансовий ринок іншої країни;

б) акції, які продаються за межами країни, в якій знаходиться компанія, що їх випустила.

15 Крос-курс це:

а) котирування двох іноземних валют відносно третьої;
б) середнє арифметичне між курсом продавця та курсом покупця;

в) жодна відповідь неправильна.

16 Ринок єврооблігацій регулюється:

а) законодавством країни, в якій вони випущені;

б) законодавством країни, в якій вони розміщені;

в) Міжнародними економічними організаціями;

г) не регулюється.

17 Оффшорні зони — це:

а) позанаціональні фінансові центри;

б) регіональні фінансові центри;

в) міжнаціональні фінансові центри.

18 Акції із синіми корінцями — це

а) акції, що випускаються потужними корпораціями, які за всю свою історію стабільно виплачували дивіденди своїм акціонерам;

б) акції телефонних корпорацій, корпорацій водо-, газо- і електропостачання;

в) акції, ціна яких зростає і знижується синхронно зі спадами і підйомами в економіці.

19 Валютна операція спот — це:

а) купівля-продаж валюти на умовах її поставки протягом двох робочих днів від дня укладання угоди за курсом, зафіксованим в угоді;

б) валютні операції, пов'язані з поставкою валюти на строк понад 3 дні з дня її укладення.

20 Суб'єктами міжнародних фінансів є:

а) приватні юридичні особи, які беруть участь у кредитно-фінансових операціях;

б) юридичні особи, які беруть участь у кредитних операціях;

в) приватні юридичні особи, які беруть участь у фінансових операціях.

21 Лізинговий кредит є специфічною формою:

а) майнового кредиту;

- б) валютного кредиту;
- в) вексельного кредиту.

22 МВФ та МБРР було створено під час:

- а) Паризької валютної конференції;
- б) Генуезької валютної конференції;
- в) Бреттон-Вудської валютної конференції;
- г) Ямайської валютної конференції.

23 Зовнішньою заборгованістю прийнято вважати суму фінансових зобов'язань країни, що підлягають погашенню у встановлені терміни:

- а) перед вітчизняними кредиторами;
- б) перед іноземними та вітчизняними кредиторами;
- в) перед іноземними кредиторами.

24 Котирування валюти в Україні офіційно здійснюється:

- а) Верховною Радою України;
- б) комерційними банками України;
- в) Національним банком України.

25 Забезпечення міжнародної ліквідності є:

- а) предметом міжнародних фінансів;
- б) завданням міжнародних фінансових операцій;
- в) функцією міжнародного фінансового ринку.

26 Девальвація валюти – це:

- а) збільшення ціни національної валюти відносно іноземної;
- б) зменшення ціни національної валюти відносно іноземної;
- в) зміна ціни валюти.

27 Існують такі види котирування. Виберіть правильну відповідь:

- а) непряме та обернене;
- б) пряме та нормальне;
- в) непряме та пряме.

28 Цінним папером, який засвідчує право власності, виступає:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) деривативи.

29 Операція кредитування у формі оренди устаткування отримала назву:

- а) факторинг;
- б) лізинг;
- в) форфейтинг.

30 Курс покупця – це:

- а) ціна, за якою клієнт купує валюту;
- б) ціна, за якою клієнт продає валюту.

31 Повна демонетизація золота була офіційно визначена під час:

- а) Бреттон-Вудської валютно-фінансової конференції;
- б) Ямайської валютно-фінансової конференції;
- в) Паризької валютно-фінансової конференції.

32 Якої форми золотого стандарту не існувало:

- а) золотомонетної;
- б) золотозливкової;
- в) золотовалютної;
- г) золотодоларової.

33 Валютні зони порівняно з валютними блоками є:

- а) більш високою формою регіональних валютних об'єднань;
- б) більш низькою формою регіональних валютних об'єднань.

34 Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) знаходиться в:

- а) Вашингтоні;
- б) Лондоні;
- в) Швейцарії;
- г) Брюсселі.

35 За цільовим призначенням кредити поділяються на:

- а) разові, поновлювальні;
- б) виробничі та соціальні;
- в) виробничі та невиробничі.

36 Фінанси поділяють на:

- а) міжнародні і державні;
- б) національні та державні;
- в) національно-державні та міжнародні.

37 Яку функцію виконують фінансові центри:

- а) контрольну;
- б) комунікаційну;
- в) облікову.

38 Об'єктом лізингу може виступати:

- а) рухоме та нерухоме майно;
- б) основні та оборотні засоби;
- в) нерухоме майно.

39 Що розуміється під терміном „податкова гавань”:

- а) податкові пільги;
- б) прощення податкових боргів;
- в) офшорні зони.

40 Виберіть найточніше розташування основних етапів формування світової валютно-фінансової системи:

- а) Генуезька, Бреттон-Вудська, Ямайська, Паризька;

- б) Паризька, Ямайська, Генуезька, Бреттон-Вудська;
- в) Паризька, Генуезька, Бреттон-Вудська, Ямайська.

41 Що таке міжнародна валюта:

- а) грошові знаки іноземних держав;
- б) регіональна грошова розрахункова одиниця.

42 Доларова валютна зона утворилась:

- а) на початку II Світової війни;
- б) після II Світової війни;
- в) під час II Світової війни.

43 Яка з наведених валют є міжнародною:

- а) гривня;
- б) долар;
- в) євро.

44 Операція з продажу зарубіжних рахунків, до отримання постачальниками експортної продукції, комерційним банкам або спеціалізованим компаніям отримала назву:

- а) форфейтинг;
- б) факторинг;
- в) лізинг.

45 Першим із існуючих основних світових центрів виник фінансовий центр:

- а) США;
- б) Англії;
- в) Японії.

46. Глобальні облігації випускаються:

- а) тільки високонадійними позичальниками з міжнародним кредитним рейтингом, не нижчим ААА;
- б) високонадійними позичальниками з міжнародним кредитним рейтингом, не нижчим ААВ;
- в) усіма бажаючими.

47 Основними фінансовими центрами є:

- а) Токіо, Панама, Лондон;
- б) Лондон, Нью-Йорк, Токіо;
- в) Нью-Йорк, Честерфілд.

48 Країни з надмірною заборгованістю – це країни, в яких

- а) показники відношення зовнішньої заборгованості до експорту і ВВП відповідно перевищують 300 % і 180 %;
- б) показники відношення зовнішньої заборгованості до експорту і ВВП відповідно перевищують 220 % і 80 %;
- в) обидва показники відношення зовнішньої заборгованості до експорту і ВВП відповідно нижчі за 220 % і 80 %, але вищі за 60 %).

49 "План Вернера" передбачав:

- а) запровадження єдиної валюти;
- б) створення протягом 15 років Європейського економічного та валютного союзу;
- в) створення протягом 15 років ЄВС.

50 Золото потрапляє на ринок через:

- а) посередників;
- б) постачальників;
- в) афінажні заводи.

51 Інвестиційні фінансові операції - це:

- а) операції, які охоплюють усі форми та види розрахунків;
- б) операції, пов'язані з переміщенням капіталу з метою його приросту;
- в) короткострокові фінансові дії для отримання прибутку.

52 Операції з капіталом – це:

- а) усі форми та види розрахунків та трансфери;
- б) операції, пов'язані з переміщенням капіталу з метою його приросту;
- в) операції, спрямовані на управління капіталом в умовах ризику та невизначеності економічної кон'юнктури.

53 Для забезпечення потреб в золоті промислових споживачів широко використовується такий метод:

- а) консцімаційний,
- б) трапеційний,
- в) з розміщенням,
- г) без розміщення.

54 Єврооблігації з варантом – це облігації, які:

- а) мають звичайні характеристики облігацій і випускаються без будь-яких особливих умов;
- б) мають мінімальні процентні ставки, індексація яких відбувається періодично;
- в) надають інвесторові можливість обміняти борг на інші цінні папери емітента за заздалегідь визначеною ціною у заздалегідь визначений період надають інвесторові право купувати цінні папери емітента протягом певного періоду за наперед установленою ціною.

55 Якої світової валютно-фінансової системи не існувало:

- а) Генуезької;
- б) Ямайської;
- в) Лондонської.

56 Міжнародний валютний ринок працює:

- а) графік визначається країною;
- б) з 9.00 до 17.00;
- в) цілодобово.

57 За якої світової валютно-фінансової системи не існувало ніяких обмежень щодо операцій із золотом:

- а) Бреттон-Вудської;
- б) Паризької;
- в) Генуезької.

58 Ринок іноземних облігацій регулюється:

- а) законодавством країни, в якій вони випущені;
- б) законодавством країни, в якій вони розміщені;
- в) міжнародними економічними організаціями;
- г) не регулюється.

59 Конвертовані облігації - це облігації, які:

- а) мають звичайні характеристики облігацій і випускаються без будь-яких особливих умов;
- б) мають мінімальні процентні ставки, індексація яких відбувається періодично;
- в) надають інвесторові можливість обміняти борг на інші цінні папери емітента за заздалегідь визначеною ціною у заздалегідь визначений період надають інвесторові право купувати цінні папери емітента протягом визначеного періоду за наперед установленною ціною.

60 Пряме котирування - це:

- а) 100 дол. = 510 грн.;
- б) 10 грн. = 5,1 дол.

61 Курс продавця – це:

- а) ціна, за якою банк купує валюту;
- б) ціна, за якою банк продає валюту.

62 Непряме котирування, це:

- а) 100 дол. = 510 грн.;
- б) 10 грн. = 5,1 дол.

63 Бланкові кредити – це кредити, які:

- а) потребують забезпечення;
- б) не потребують забезпечення.

64 Основні елементи міжнародної валютної системи визначаються:

- а) національним законодавством;
- б) національними звичаями;
- в) нормами міжнародного права;
- г) відсутня правильна відповідь.

65 Акції зростання — це

- а) акції, які випускаються потужними корпораціями, які за всю свою історію стабільно виплачували дивіденди своїм акціонерам;
- б) акції телефонних корпорацій, корпорацій водо-, газо- і електропостачання;
- в) акції, ціна яких зростає і знижується синхронно зі спадами і підйомами в економіці.

12 Перелік рекомендованої літератури з дисципліни „Міжнародні фінанси”

Основна:

1. Бойцун Н.Є., Стукало Н.В. Міжнародні фінанси: Навальний посібник. – 2-ге видання. – К.: ВД „Професіонал”, 2005.
2. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – К.: Знання – Прес, 2002.
3. Жук И.Н., Киреева Е.Ф., Кравченко В.В. Международные финансы: Учебное пособие / под общ. Ред. Жук И.Н. – Минск:БГЭУ, 2001.
4. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси у питаннях та відповідях.-К.: ЦУЛ,2003.
5. Козак Ю.Г., Касаткина В.И. Международные финансы.- Одесса,1999.
6. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини. – К.: Знання –Прес, 2002.
7. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шеремет та ін., під ред. Рогача О.І. – К.: Либідь, 2003.
8. Резакова Н.С. Міжнародні фінанси: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни – К.: КНЕУ, 2001.
9. Стукало Н.В. Міжнародні фінанси – Д.: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2003.
- 10.Шмырева А.И., Колесников В.И., Климов Ю.А. Международные валютно-кредитные отношения. – СПб.: Питер, 2001.
- 11.Шемет Т.С. Міжнародні фінанси: Підручник – К.: КНТЕУ,2000.

Допоміжна:

1. Буклемишев О.В. Рынок еврооблигаций. – М.: Дело, 1999.
2. Винокуров Е. Помощь Европейского союза иностранным государствам // Мировая экономика и международные отношения. -2006.–№3.– С.54-58.
3. Гаврилюк Н.А. История экономики Степной Скифии: VI – III вв. До н.э. - К., 1999.
4. Галан Н.І. Система державної підтримки малих і середніх підприємств у США // Фінанси України. – 2006. - №1. – С.142-150.
5. Дворніков М.Є. Міжнародна економіка. Навчальний посібник. – Вінниця: ВДТУ, 2001.
6. Европейский экономический и валютный союз: предварительные итоги и перспективы развития // Мировая экономика и международные отношения. – 2005.– №5. – С.3-15.
7. Зуева К. СБСЕ/ОБСЕ: вчера, сегодня, завтра // Мировая экономика и международные отношения.– 2005. – №4. – С.29-46.
8. Криш Э.Г. Сокровища Трои и их история. - М.,1996.
9. Михайлов Д.И. Мировой финансовый рынок: тенденции и инструменты. - М.,2000.

10. Петрашко Л.П. Валютні операції: Навч. посібник.-К.,2001.
11. Смик Е., Мізюк Б.М. Розвиток ринку капіталу у Польщі // Фінанси України.– 2006. – №3. – С.126-135.
12. Субботин А. Перспективы глобального рынка // Мировая экономика и международные отношения.– 2005. – №1. – С.50-75.
13. Транснациональные корпорации и интернационализация инвестиционных процессов. Отчёт ЮНКТАД // Международная экономика.– 2006. – №1. – С.11-35.
14. Украина и ЕС // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – №1 – С.100-106.
15. Шнирков О.І., Кузнєцов О.В., Кульчинський С.В. Європейський валютний союз: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 2001.
16. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Валютне регулювання – Навч. посібник – К.:Знання, КОО, 1999.

Навчальне видання

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни
"Міжнародні фінанси" для студентів спеціальності 7.050201фк.

Укладачі: Віталій Володимирович Зянько

Ірина Юріївна Єпіфанова

Оригінал-макет підготовлено укладачами

Навчально-методичний відділ ВНТУ
Свідоцтво Держкомінформу України
серія ДК № 746 від 25.01.2001
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95, ВНТУ

Підписано до друку
Формат 29,7x42 $\frac{1}{4}$
Друк різнографічний
Тираж прим.
Зам. №

Гарнітура Times New Roman
Папір офсетний
Ум. друк. арк.

Віддруковано в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі
Вінницького національного технічного університету
Свідоцтво Держкомінформу України
серія ДК № 746 від 25.01.2001
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95, ВНТУ